

Soyu Kritik Tehlike Altında... Kelaynaklar

Türkiye'nin kuşların göç yolu üzerinde olması, kuşlar için çok uygun yaşam ortamlarının, besin kaynaklarının ve üreme alanlarının olması çok sayıda kuş türüne sahip olmamızın nedenleri arasında. Ancak insan etkisiyle bozulan doğal alanlar kuşların ve diğer yabani türlerin yaşamlarını doğrudan etkiliyor. Yasadışı ve aşırı avcılık, endüstriyel atıklar, yok olan ya da daralan habitatlar, tarımdaki yanlış ilaç uygulamaları çok sayıda yabani türün soyunu tehdit ediyor, bazen de tükenme noktasına getiriyor. Kelaynak da soyu tükenme noktasında olan türlerin başında geliyor. 50-60 yıl öncesine kadar herhangi bir tehlike altında olmadan Birecik'te üreyen kelaynakların sayısı, tarımda DDT ilaçlarının kullanılması sonrasında hızla azalmıştır.

Başlarında tüy olmadığı için bu kuşlara kelaynak adı verilmiştir. Boyları 75 cm, kanat açıklıkları 125 cm kadar olabilir. Boğazları ve gagaları kırmızıdır. Enselerinde kabarık bir yele bulunur. Gövdeleri yeşil, kanat köşeleri morumsu ve parıltılıdır. Gagaları uzun ve aşağı doğru kıvrıktır. Üreme zamanlarını (şubat-temmuz) ülkemizde Birecik'te (Urfa), kış dönemini ise (ağustos-ocak) Eritre, Etiyopya, Yemen ve Suudi Arabistan'da geçirirler. Böcek, kertenkele, çekirge, yılan, karınca, akrep gibi canlılar ana besin kaynaklarıdır. Sosyal hayvanlardır. 10-15 km uzaklıktaki beslenme alanlarına gruplar halinde uçarlar. 25-30 yıl kadar yaşarlar. 3-4 yaşında ergin hale gelirler. Yılda bir defa 1-3 yumurta yaparlar. Birecik'te kuluçkaya yattıkları 1879 yılında keşfedilmiştir.

Günümüzde avcılık, beslenme alanlarının azalması gibi nedenlerle soyları tehlike altındadır. Koruma programları sayesinde hayatta kalabilen kelaynakların günümüzde soyları halen kritik seviyede tehlike altındadır.

Geronticus eremita

Fotoğraf: Prof. Dr. Mustafa Sözen

Kaynak

<http://www.trakus.org>

Artık Yaygın Olarak Görülüyorlar...

Kıyılarımızda Aslan Balığı

1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Akdeniz ile Kızıldeniz arasındaki coğrafi engel kalktı ve çok farklı iki ekosistem arasında bağlantı kuruldu.

Zaman içinde İndo-Pasifik türler olarak adlandırılan türler yavaş yavaş Doğu Akdeniz'e geçmeye başladı. Başlangıçta yavaş olan geçişler son 20-30 yılda hız kazandı. Geçtiğimiz günlerde Süveyş Kanalı'nın yanına açılan yeni kanal ile birlikte Kızıldeniz kökenli türlerin sayısının Akdeniz'de hızla artması beklenen bir durum oldu.

Bu hızlı geçiş devam ederse, Akdeniz'in canlı yapısının yavaş yavaş tropik denizlerin canlı yapısına benzemesi kaçınılmaz. Bugün kıyı kesiminde yapılan herhangi bir dalışta bir zamanlar Kızıldeniz'de yaşayan türlerle karşılaşmak olağan bir durum. Sokar balıkları, trompet balıkları, balon balığı, deniztavşanları bunlardan bazıları. Göç nedeniyle Akdeniz, özellikle Doğu Akdeniz, dinamik bir ekosistem yapısına bürünmüş durumda. Ekosisteme yeni giren Lesepsiyen türlerin etkileri bölgede devamlı olarak dengeleri değiştiriyor. Bu nedenle de dinamik bir ekosistem olarak kabul edilen

Doğu Akdeniz ekosistemindeki etkileri, olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirmek için çok uzun bir zaman gerekiyor. Göçün devamlı izlenmesi ve etkilerinin devamlı kayıt edilmesi gerektiği bilim insanlarınca dile getiriliyor.

Kızıldeniz kökenli balıklardan biri de çok zehirli dikenlere sahip olan aslan balığı (*Pterois miles*). 2014 yılında ilk kez Türkiye kıyılarında (İskenderun Körfezi'nden) rapor edilen aslan balığı sayısı artmış ve günümüzde Mersin ve Antalya kıyılarında sıklıkla rastlanan tür haline gelmiştir.

Fotoğraf: Dr. Bülent Güzeliçli

Fotoğraf: Dr. Bülent Güzeliçli

Fotoğraf: Dr. Bülent Gözcelioğlu

Boylan 15-35 cm (en fazla 50 cm) kadar olur. Derinliği 50 metreye kadar olan kayalık yerlerde yaşarlar. Çok uzun olan dikenleri hayli zehirlidir. Gün batımında ya da gün doğumunda etkindirler. Küçük balıkları avlarlar.

Kaynak

- Ergüden, D., Turan, C., Dalyan, C., Özdemir, O., Uygur, N., "İskenderun Körfezi Balık Faunasındaki Kızıldeniz Göçmeni (Lesepsiyen) Balıkların Son Durumu", Sualtı Bilim Toplantısı, İstanbul, 2014.